

شماره: ۱۰۱۶/۲۳۱
 تاریخ: ۱۳۹۳/۰۳/۰۵
 پرسنل دارد

وزارت جهاد کشاورزی
 سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
 معاونت آموزش و ترویج

مدیران محترم هماهنگی ترویج کشاورزی استانها

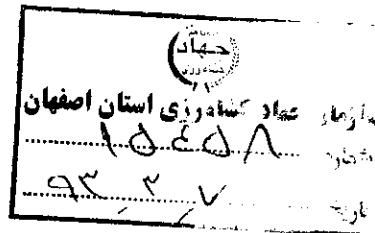
موضوع: ابلاغ دستورالعمل بازمهندسی مددکاران ترویجی

سلام علیکم:

احتراماً، به منظور پوشش مطلوب بهره برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی برای برقراری ارتباط دوسویه و تسريع در انتقال یافته های تحقیقاتی و مباحث ترویجی و آموزشی به آنان، و همچنین ضرورت بکارگیری مددکاران ترویجی به عنوان نیروهای داومطلب مردمی و استفاده از ظرفیت های این افراد برای دستیابی به اهداف وزارت متبوع، به پیوست دستورالعمل بازمهندنسی انتخاب، بکارگیری و حمایت از مددکاران ترویجی برای اجرا ابلاغ می گردد. امید است با رعایت مفاد این دستورالعمل، شاهد سازماندهی مطلوب و بهبود فعالیتهای این نیروهای مردمی باشیم.

ممکنی آقایی

معاون آموزش و ترویج

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت ترویج و آموزش

دستور العمل باز مهندسی انتخاب، بکارگیری و
حمایت از مددگاران ترویجی

تبیه گشته:

دفتر پسیج سازندگی و شبکه عاملین ترویج
خرداد ماه ۱۳۹۳

مقدمه:

یکی از عناصر و عوامل اساسی در شبکه ملی ترویج، نیروی انسانی است که در توسعه کشاورزی نقش موثر و بسزایی دارد. مزوری گذرا بر استراتژیهای حاکم بر برنامه های توسعه اجتماعی - اقتصادی گشود در چند دهه اخیر حاکی از آن است که استفاده از نیروهای مردمی و مشارکت آنها در انتقال دانش فنی و ارتقاء مهارت‌های خوبی، اداره امور، واگذاری برخی فعالیتهای اداری به بخش خصوصی و غیر دولتی از محورهای مهم و قابل توجه در برنامه ها بوده است. لذا به منظور استقرار شبکه ترویج در مناطق روستایی و گسترش آن تا اقصی نقاط گشود و همچنین با توجه به پرآنکدگی مناطق روستایی، وجود اقلیمهای متفاوت و تنوع در محصولات کشاورزی ایجاد می گرد که در چنین شرایطی از نیروهای داوطلب يومی و پیشرو و پرخاسته از جامعه روستایی در بخش کشاورزی استفاده شود تا از این طریق زمینه جریان دوسویه بودن اطلاعات و ایجاد ارتباط میان کارگزاران و جامعه تولید کننده و بهره برداران در یک شبکه نظام مند فراهم شود.

بنابراین بکارگیری نیروهای داوطلب مردمی در فعالیت های آموزشی - ترویجی و نزوم سطح بندی نیروهای مردمی برای مهیا ساختن زمینه استفاده بهینه از توانایی های آنان و ارائه خدمات آموزش و حمایتی بهتر به نیروهای مورد نظر ، دستورالعمل باز مهندسی انتخاب، بکارگیری و حمایت از مددکاران ترویجی به شرح ذیل ابلاغ می گردد.

ماده ۱ - اهداف:

- ۱- استفاده از مشارکت نیروهای داوطلب مردمی به منظور کاهش تصدی دولت
- ۲- استفاده از مشارکت نیروهای داوطلب مردمی به منظور تقویت نیروی انسانی مورد نیاز شبکه ملی ترویج
- ۳- استفاده از دانش و تواناییهای يومی و محلی نیروهای داوطلب مردمی و مشارکت ایشان به منظور تحقق اهداف و برنامه های ترویجی
- ۴- زمینه سازی و تسريع در ارائه خدمات آموزشی - ترویجی به بهره برداران بخش کشاورزی
- ۵- تسريع در انتقال یافته های جدید تحقیقاتی و گسترش زمینه دسترسی بیشتر بهره برداران و تولید کنندگان بخش کشاورزی به یافته های مذکور
- ۶- تسريع در انتقال مسائل و مشکلات بهره برداران روستایی به بخش های دولتی
- ۷- تسريع در ارسال پیامهای ضروری در موقع خاص نظیر خشکسالی، سرمایدگی و... به روستاییان
- ۸- کمک به شکل گیری بهتر فعالیتهای مشاوره ای فنی - مهندسی خصوصی در بخش کشاورزی

ماده ۲ - تعریف مددکار ترویجی:

- مددکار ترویجی را با عنوان مددکار افتخاری ترویج به چهار شکل زیر می توان تعریف کرد
- ۱- مددکار ترویجی به کشاورز روستایی و عشایری که مورد اعتماد بهره برداران و تولیدکنندگان کشاورزی و روستایی می باشد، اطلاق می شود که دارای تجربه و مهارت‌های فنی در بخش کشاورزی بوده و از طریق تعامل با مروجان و کارگزاران و سایر مولدین کشاورزی(دولتی و غیر دولتی) در نشر دانش فنی مشارکت می نماید.
  - ۲- همچنین بهره برداران پیشرو به ویژه نمونه های برتر بخش کشاورزی در سطح استان، شهرستان و دهستان با داشتن سایر شرایط مددکاری (مندرج در ماده ۳) به عنوان مددکار ترویجی انتخاب و تعیین می گردد.
  - ۳- شرکتهای سهامی زراعی و تعاونیهای تولید موفق در زمینه بهره وری از عوامل تولید، شناسایی شده و به آنان حکم مددکار ترویجی (مدیر عامل به عنوان نماینده) اعطا می گردد.

۳-۳- انتخاب حقیقی و حقوقی که در حمایت و پیشبرد برنامه های توسعه بخش کشاورزی فعال می باشد) به عنوان مثال می توان به استانداران، فرمانداران، بخشداران و دهستانی که در سیاستگذاریها و برنامه ریزیهای منطقه ای و محلی با الوبت خاصی، بخش کشاورزی را مدنظر قرار می دهند، در این زمینه اشاره نمود و همچنین مستولین دستگاههای دولتی استان شامل ارشاد اسلامی، بنیاد شهید، میراث فرهنگی، بهزیستی، آموزش و پژوهش و.... را نیز می توان به عنوان مددکار ترویجی معرفی نمود).

۳-۴- انتخاب حقیقی و حقوقی که با بکارگیری ایده های نو و خلاقیت متناسب با پتانسیل های منطقه ای و محلی موجب رونق اقتصادی و کسب درآمد و اشتغال زایی در بخش کشاورزی شده اند، می توانند به عنوان مددکار ترویجی انتخاب شده و با ترویج شیوه های خود به سایر بهره برداران، زمینه ایجاد مشاغل خانگی و درآمدآفرینی را فراهم آورند.

ماده ۳- ویژگیهای مددکار ترویجی

- ۱- از افراد دلوطه، بوده، منتخب روستاییان و مورد تائید مرکز جهاد کشاورزی باشد.
- ۲- از مقبولیت اجتماعی و اعتماد مردم برخوردار است.
- ۳- ساکن روستا و شاغل در بخش کشاورزی و متابع طبیعی باشد.
- ۴- از کشاورزان پیشرو بوده و با مسائل و مشکلات بهره برداران منطقه اشتابی کامل داشته باشد.
- ۵- نسبت به حل مسائل و مشکلات مردم دارای پشتکار و جدیت لازم می باشد.
- ۶- گذراندن دوره توجیهی به منظور آشنایی آنها با وظایف، تبیین انتظارات، سیاستها، ....
- ۷- دارای تجربه و مهارت در بخش کشاورزی بوده و در حرقه خود از موقوفیت بالایی برخوردار باشد.
- ۸- انعطاف پذیر و خلاق است.
- ۹- توانایی برقراری ارتباط مطلوب با بهره برداران و عوامل ترویج را دارد.
- ۱۰- قدرت جلب و جذب افراد و تأثیر گذاری بر افکار و رفتار روستاییان را دارد.
- ۱۱- تسهیلگر چرخه انتقال دانش از متابع تحقیقاتی، ترویجی و کارشناسی به بهره برداران باشد.

ماده ۴- مراحل شناسایی و انتخاب مددکار ترویجی

- ۱- توجیه کارگزاران در سطوح مختلف ترویج و مردم پیرامون اهداف، ویژگیها و نحوه انتخاب و بکارگیری مددکار ترویجی.
- ۲- تشکیل کمیته های اجرایی در سطوح مختلف (استان/ شهرستان/ دهستان).
- ۳- آموزش گروههای کاری در سطوح مختلف.
- ۴- زمینه سازی و شناسایی مقدماتی از طریق خود مردم.
- ۵- بررسی مهارتهای فنی افراد دلوطه توسط مردم.
- ۶- انتخاب مددکار ترویجی (اعم از مرد و زن) توسط مردم منطقه.

نیزه: در انتخاب مددکاران ترویجی؛ گروههای اجتماعی و تولیدی، انواع واحدهای بهره برداری مشاع، تشكلهای مردمی مورد توجه لازم قرار گیرد

تبصره ماده ۴- کمیته های اجرایی:

کمیته برنامه ریزی و هماهنگی استان:

الف - ترکیب اعضاء کمیته:

- ۱- مدیر هماهنگی ترویج کشاورزی استان (پیس کمیته)

- ۲- رئیس اداره پشتیبانی و تجهیز شبکه ترویج استان (دبیر کمیته)
- ۳- رئیس اداره سایر واحدهای سازمانی مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی در استان (بنسب مورد)
- ۴- نماینده سایر واحدهای سازمانی اجرایی حسب مورد
- ۵- نماینده کانون مددکاران ترویجی استان (در صورت تشکیل)
- تبعصره- کمیته اجرایی شهرستان با هماهنگی مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان و با مشغولیت مدیر جهاد کشاورزی شهرستان تشکیل می شود.
- ب- وظایف کمیته:**
- ۱- برنامه ریزی به منظور چگونگی و نحوه حمایت و تشویق مددکاران ترویجی استان با توجه به منابع مالی و اعتباری در اختیار
  - ۲- برنامه ریزی اجرایی جهت اجرای طرح آموزشی ترویجی و تخصصی مددکاران ترویجی
  - ۳- نظارت بر روند فعالیتهای کمیته های اجرایی طرحهای آموزشی ترویجی مددکاران در نقاط مختلف استان
  - ۴- بررسی لولویتهای دوره های آموزشی ترویجی پیشنهادی ویژه مددکاران ترویجی شهرستانهای تابعه جهت تعیین لولویتهای کاری بر اساس اولویتهای وزارت متعدد
  - ۵- بررسی زمینه های بکارگیری مددکاران ترویجی در راستای بهبود وظایف مراکز جهاد کشاورزی بر اساس پیشنهادات شهرستان
  - ۶- بررسی و تعیین نوع عملیات آموزشی - ترویجی مددکاران ترویجی در حوزه های عملیاتی و فعالیت هر یک از آنها بر اساس پیشنهادات شهرستان

ماده ۵- انتظارات و زمینه های همکاری مددکاران ترویجی

- * زمینه سازی و همکاری در انجام فعالیتهای آموزشی - ترویجی با استفاده از امکانات محلی
- * همکاری در شناسایی تیازهای آموزشی - ترویجی مشارکتی بهره برداران بخش کشاورزی
- * همکاری و کمک به امر توزیع نهاده ها، نشریات و مجلات بین بهره برداران
- * سرکشی و کمک در نظارت مستمر از واحدهای تولیدی بهره برداران
- * زمینه سازی و همکاری در سازماندهی ، حمایت و تسهیل فعالیتهای گروهی و مشارکتی بهره برداران
- * شرکت در جلسات مربوط به آموزش و ترویج مراکز جهاد کشاورزی دهستان
- * ارائه توصیه های فنی به سایر بهره برداران
- * همکاری دربرقراری ارتباط مستمر بین عاملین ترویج و نهادهای محلی و بهره برداران و افراد ذینفع در بخش کشاورزی و منابع طبیعی
- * همکاری در شناسایی مسائل و مشکلات آموزشی ترویجی در حوزه فعالیت و ارائه آن به عوامل ترویج
- * تعامل و ارتباط با شرکهای خدمات مشاورایی فنی ، بخششای خصوصی ترویج کشاورزی و تشكلهای بخش کشاورزی در روستا و تسهیل ارتباط آنها با بهره برداران
- * پیشگام بودن در اجرای الگوهای ترویجی

ماده ۶- نحوه برآورد تعداد مددکاران ترویجی موره نیاز

برای روستاهای تا ۱۵۰ خانوار بهره بردار، یک مددکار ترویجی درنیاز مرتفعه می شود که دامنه تغییرات مورد نظر برای روستا های با نهداد خانوار پیشتر بر اساس ظرفیت ها ، امکانات و تعداد مددکاران ترویجی موجود در سطح مناطق با توجه به نظر مسئولین استان و شرایط اجتماعی سطقه تعیین می شود.

تبصره - در صورتی که در یک روسنا و یا حوزه جمعیتی بیش از یک مددکار ترویجی انتخاب گردد تقسیم بندی وظایف مددکاران ترویجی بر اساس تخصص و رشته فعالیت آنها می باشد.

ماده ۷ - سازماندهی مددکاران ترویجی

- در مرحله سازماندهی، چارجوب حوزه فعالیت مددکاران با توجه به سطح سازمانی مربوطه تعیین می شود
- نحوه ارتباط مددکاران ترویجی با کارگزاران ترویجی (دولتی) از طریق محلهای تعیین شده در مراکز جهاد کشاورزی و نحوه ارتباط ایشان با کارگزاران ترویجی (غیردولتی) در شرکت‌های خدمات مشاوره ای فنی و مهندسی کشاورزی می باشد که مددکار ترویجی در این سطح در قالب گروه مددکاران ترویجی نهستان سازماندهی می شود.

تبصره ۱ - در مراکز جهاد کشاورزی در صورت امکان یک اتفاق به نام دفتر مددکاران ترویجی برای ارتباط مستقیم با بهره برداران روسنای درنظر گرفته شود.

تبصره ۲ - پس از سازماندهی، نسبت به معرفی جایگاه مددکاران ترویجی به شرکت‌های خدمات مشاوره ای، فنی و مهندسی کشاورزی برای استفاده از پتانسیل این افراد به منظور برقراری ارتباط با بهره برداران اقدام گردد.

ماده ۸ - نحوه پذیرگیری مددکاران ترویجی:

- الوبت دادن به آنها در برخورداری از فعالیتهای ترویجی
- الوبت دادن به آنها به عنوان مجری در فعالیتهای القوی ترویج
- بهره گیری از واحدهای تولیدی مددکاران ترویجی به عنوان محل برگزاری کارگاههای آموزشی
- مشخص نمودن تعداد بهره برداران تحت پوشش هر مددکار ترویجی

تبصره ۳ - پس از تکمیل بانک اطلاعاتی و بروز رسانی ویژگیهای فردی و تخصصی مددکاران ترویجی، این بانک اطلاعاتی در اختیار مراجع ذیرپیط (کلیه بخشها مرتبط با وزارت منبع) قرار می گیرد تا مطابق با موارد ماده ۹ در پذیرگیری مددکاران ترویجی مورد استفاده قرار گیرد.

ماده ۹ - توانمندسازی مددکاران ترویجی

برنامه‌های آموزشی مددکاران ترویجی در قالب یک طرح ویژه آموزش مددکاران به منظور تربیت خبرگان محلی برنامه‌ریزی و به مورد اجرا در می‌آید. اجرای این برنامه‌ها باید ضمن داشتن پایه‌های فنی مشخص، برمبنای روشهای آموزش بزرگسالان و رعایت علوم رفتاری و از همه مهمتر توسط آموزشگر خبره و با تجربه مورد تایید از جنبه‌های مختلف، انجام می‌شود تا مباحث مطروحه را به شیوه کاملاً مشارکتی ارائه نماید (مباحث آموزشی بر اساس نیازهای محسوس مددکاران قبل تغییر و دارای انعطاف لازم می باشد)، این آموزشها شامل آموزش‌های پایه و آموزش‌های فنی و تخصصی می‌باشد.

پس از تکمیل بانک اطلاعاتی، با توجه به حیطه فعالیت مددکاران ترویجی درمناطق جغرافیائی تحت پوشش خود، با همکاری دفتر آموزش بهره برداران، برنامه ریزی لازم برای برگزاری دوره های آموزشی تخصصی از طریق مراکز آموزش جهاد کشاورزی استانها به صورت فصلی انجام خواهد شد و بر اساس آن تمامی مددکاران در طول سال حداقل در سه دوره آموزشی مرتبط شرکت نموده و گواهینامه امورشی دریافت می دارند.

برنامه‌های آموزشی مددکاران براساس انتظارات، زمینه‌های همکاری و توانمند سازی آنان بشرح ذیل تدوین و به مرحله اجرا در می‌آید:

الف) آموزش‌های پایه

- ۱- آشنایی با ترویج و توسعه روستایی (با تأکید بر مباحثه طرح مددکاران ترویجی - ارتباطات - فن بیان - اطلاع رسانی و...)
- ۲- آشنایی با پروژه‌ها و برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی و معاونت آموزش و ترویج (با تأکید بر مباحثه مسائل حقوقی و بانکی - آشنایی با دستگاه‌های اداری مستقر در مناطق روستایی و...)
- ۳- آشنایی با روش‌های نیاز‌سنجی و مسئله‌بایی در جامعه روستایی (تسهیلگری)
- ۴- آشنایی با کلیات روش‌های آموزشی - ترویجی (با تأکید بر استفاده از مواد کمک آموزشی)
- ۵- آشنایی با روش‌های سازماندهی و ایجاد تشکل‌های مردمی

ب) آموزش‌های فنی و تخصصی

تعیین مباحثه آموزش‌های فنی و تخصصی مددکاران بر اساس نیازهای فنی حوزه فعالیت و نوع فعالیت توسط تیم اجرایی دهستان باید صورت گیرد.

ج) شیوه‌های اجرای هر یک از مباحثه آموزشی

- ۱- برگزاری جلسات توجیهی
- ۲- کارگاه‌های آموزشی
- ۳- آموزش مکاتبه‌ای
- ۴- بازدید و تورهای آموزشی
- ۵- گردشمانی منطقه‌ای و ملی
- و سایر شیوه‌های ترویجی

ماده ۱۰- حمایت و تشویق مددکاران ترویجی

نحوه حمایت و تشویق مددکاران ترویجی بر اساس تصمیمات اتخاذ شده در کمیته برنامه ریزی و هماهنگی استان و بر اساس سیاستهای منطقه‌ای و محلی، تعیین و مورد اقام قرار می‌گیرد.

تصویره ۱ - کلیه مصوبات مورد نظر در زمینه حمایت و تشویق مددکاران باید به صورت مکتوب به ستاد مرکزی (دفتر پسیغ سازندگی و شبکه عاملین ترویج) اطلاع رسانی شود.

تصویره ۲ - مددکاران ترویجی در استان می‌باشد تحت پوشش بیمه حوالات گروهی قرار گیرند.

تصویره ۳ - مددکاران ترویجی در استان می‌باشد تحت پوشش بیمه حوالات گروهی قرار گیرند. (کارت شناسایی صادره می‌باشد در کشور به صورت متعددالشكل باشد و نحوه طراحی آن پس از تایید مراجع ذیصلاح از طرف ستاد مرکزی به استانها ابلاغ خواهد شد).